

ปาฐกถาพิเศษ
ของ
พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ
เรื่อง จริยธรรมของการบริหารภาครัฐ
ณ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

๕ กรกฎาคม ๒๕๔๘

เรียน อธิการบดี และผู้มีเกียรติ

ขอขอบคุณอธิการบดีและผู้บริหารทุกท่าน ที่กรุณาเชิญผมมาพูดในวาระครบรอบ 50 ปีของคณะรัฐประศาสนศาสตร์ ผมรับเชิญด้วยความยินดีและเต็มใจ

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ที่คนเกือบทั่วโลกรู้จักกันในชื่อ “นิด้า” เป็นสถาบันที่มีเกียรติมีชื่อเสียง ได้รับความนิยอย่างกว้างขวาง ส่วนคณะรัฐประศาสนศาสตร์เป็นหน่วยงานวิชาการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับความรู้ด้านการบริหารภาครัฐ และมีความโดดเด่นในเชิงวิชาการเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปอย่างกว้างขวาง

ขอเรียนให้ผู้มีเกียรติทราบว่า รองคณบดี ผศ.ทวีศักดิ์ สุททกวาทิน ได้ช่วยผมในการพูดครั้งนี้มากโดยทั้งแนะนำและส่งเอกสารจำนวนมากไปให้ ทำให้ง่ายและสะดวกขึ้นมาก จึงขอขอบคุณไว้ ณ ที่นี้

การพูดในวันนี้ โดยที่ผมไม่ใช่ นักวิชาการผมจึงขอไม่พูดเรื่องวิชาการ เว้นแต่ในบางเรื่องที่จะต้องนำวิชาการมาอ้างอิงประกอบเพื่อให้เข้ากับเรื่อง ทั้งหมดทั้งสิ้นที่นำมาพูด ผมได้มาจากประสบการณ์และการค้นคว้า กับมีผู้ช่วยแนะนำ ช่วยเหลือดังที่ได้เรียนให้ทราบแล้ว และในบางครั้งบางตอนจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษบ้าง เพราะภาษาอังกฤษบางคำที่ต่างสำนักต่างแปลเป็นไทย แปลไม่เหมือนกันถ้าไม่กำกับภาษาอังกฤษ จะทำให้สับสน เช่น คำว่า Good Governance เป็นต้น คำแปลที่สำนักต่าง ๆ ใช้อยู่ราชบัณฑิตยสถานก็ยังมิได้เก็บ จังยังไม่มีหลักฐานอ้างอิง ความเห็นส่วนตัวของผม ผมชอบคำว่า “การบริหารจัดการที่ดี” เพราะ

ฟังดู “ง่ายและตรง” ผู้มีเกียรติทั้งหลายคงจะทราบว่า รัฐบาลได้ออก “คู่มือคำอธิบายและแนวทางปฏิบัติ ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546” คำว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ก็แปลมาจาก Good Governance

อธิการบดี ปรีชา บอกว่า NIDA ก็แปลไม่ตรง

ขอเข้าเรื่อง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน นิยาม จริยธรรม ว่า ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม พจนานุกรมฉบับเดียวกัน นิยาม ธรรม ว่า คุณความดี ฯลฯ

ฉะนั้น จริยธรรม ในความเข้าใจของคนไทยจากพจนานุกรม หมายความว่า คุณความดีที่พึงยึดเป็นข้อประพฤติปฏิบัติ แต่ถ้ามองจากเอกสารภาษาอังกฤษที่ ผศ.ทวีศักดิ์ กรูณา ส่งไปให้หลายเล่ม แต่ละเล่มนิยาม คำ Ethics ไว้ดังต่อไปนี้:

หนังสือ Management (Eighth Edition) เขียนโดย Stepgen P. Robbins , san Diego State University และ Mary Coulter , Siytwest Missouri State University เขียนว่า “The term Ethics refers to Rules and Principles that define right and wrong conduct”

หนังสือ Management , Competing in the New Era (fifth edition) เขียนโดย Thomas S. Bateman , Mc Intire School of Commerce , University of Virginia และ Scott A. snell , Cornell University เขียนว่า “Ethics , the system of rules governing the ordering of values” และเขียนว่า “Ethical systemes:Moral philosophy refers to the principles , rules , and values people use in deciding what is right o r wrong”

หนังสือ Management , Leading People and Organezation in the 21st Century เขียนโดย Garty Dessler , Florida International University เขียนว่า “Ethics refers to the principles of conducy governing an individual or a group.”

หนังสือ The Facts on File Dictionary เขียน โดย Jay M. Shafritz เขียนว่า “Ethics , a set of moral principles or values”

จะเห็นได้ว่า ถ้าเราเห็นพ้องต้องกันว่า Ethics แปลว่า จริยธรรม ไทยกับฝรั่งเข้าใจหรือนิยามไม่เหมือนกันเสียทีเดียว อย่างไรก็ตาม ถ้ามองเนื้อหาสาระ ก็พอจะพูดถึง Ethics หรือ จริยธรรม ไปพร้อมกันและเป็นเรื่องเดียวกันได้

อนึ่ง คำرایังแบ่งจริยธรรมเป็น 2 มุมมอง (แนวคิด)

1. จริยธรรมตามหลักนิติรัฐ (หลักกฎหมายหรือหลักนิติธรรม Rule of Law) ยึดหลักการว่าการบริหารงานใดได้ดำเนินการถูกต้องตามตัวบทกฎหมาย ถือว่า การบริหารงานนั้นถูกต้องตามหลักจริยธรรม

แนวคิดนี้ ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า อาจมีปัญหาเรื่องความไม่ครอบคลุม เพราะกฎหมายมักจะเกิดขึ้นภายหลังจากที่เกิดปัญหา และเพื่อมิให้ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นซ้ำอีก จึงออกกฎหมายมาบังคับใช้ ดังนั้น กฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันจึงไม่เพียงพอในการกำกับพฤติกรรมการบริหารงานให้อยู่ในกรอบของจริยธรรมได้ทุกกรณี นอกจากนั้น จริยธรรมตามหลักนิติรัฐยังมีจุดอ่อน กล่าวคือ ผู้มีอำนาจ อาจจะละเว้นไม่ออกกฎหมายเพื่อสิทธิประโยชน์ของกลุ่มตนเองก็ได้ ที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้ แสดงให้เห็นถึงจุดอ่อน

- นักการเมืองไม่จดทะเบียนกับคู่สมรส เพื่อหลีกเลี่ยงข้อกฎหมายที่ระบุว่าคู่สมรส (สามี/ภรรยา) ของนักการเมืองต้องเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินต่อสาธารณะ

- นักการเมืองหรือข้าราชการระดับสูงสั่งการด้วยวาจาให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติในเรื่องที่ไม่ถูกต้อง โดยตนเองไม่ต้องมีความรับผิดชอบ

- การกำหนดตำแหน่งทางการเมืองที่มีอยู่นอกกรอบของกฎหมาย เช่น ตำแหน่งผู้ช่วยรัฐมนตรี ตำแหน่งนี้มีใช่ตำแหน่งทางการเมืองตามกฎหมาย ผู้ดำรงตำแหน่งจึงไม่เปิดเผยทรัพย์สินต่อสาธารณะ

2. จริยธรรมตามมาตรฐานจริยธรรม (Ethical Standards) ยึดหลักความพยายามแสวงหาว่าความดีที่ควรยึดถือควรเป็นอย่างไร แล้วนำมาใช้เป็นมาตรฐานจริยธรรมกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติ จริยธรรมตามมาตรฐานจริยธรรมจึงมีความครอบคลุมกว้างขวางกว่า

จริยธรรมมีจุดอ่อนที่สำคัญ คือ ขาดบทบังคับการลงโทษเมื่อมีการละเมิด เป็นความแตกต่างจากจริยธรรมตามหลักนิติรัฐ

ผู้มีเกียรติทั้งหลาย ณ ที่นี้ น่าจะทราบว่า ที่จริง จริยธรรมของการบริหารนั้น มีมาตั้งแต่โบราณกาลในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มีหลักธรรมของพระเจ้าแผ่นดิน ที่เรียกว่า ทศพิธราชธรรม นั่นคือ จริยธรรมในการปกครองราชอาณาจักร มีหลักธรรม ที่เรียกว่า จักรวรรดิวัตร คือ วัตรของพระจักรพรรดิ หรือ พระจริยาที่พระจักรพรรดิพึงบำเพ็ญสม่ำเสมอ มี 12 ประการ (ขอเว้นรายละเอียด) ก็เป็นจริยธรรม เช่นเดียวกัน

ปัจจุบัน โลกาภีวตน์ส่งผลให้ปัจฉัยในการบริหารงานเปลี่ยนแปลงรวดเร็วและมาก
ก่อให้เกิดคำใหม่ ๆ เช่น รัชชาติ (nation state) รัชตลาด (Market state) ประเทศพัฒนาแล้วได้
สร้างระเบียบใหม่ของโลก (New World order) เพื่อกำกับดูแลประเทศกำลังพัฒนา สร้าง
ธนาการโลก องค์การค้าโลก ให้มีบทบาทในการดูแลเงินกู้จากประเทศกำลังพัฒนา เพื่อบ่งชี้ว่า
ประเทศลูกหนี้จะจ่ายเงินไปอย่างถูกต้อง ไม่นื้อราษฎรบัวหลวง และสร้างกติกาเพื่อควบคุม เราารู้จัก
กติกานั้นในชื่อว่า Good Governance คำที่เรายังไม่มีการแปลเป็นไทยอย่างเป็นทางการ หลักสำคัญของ
ของ Good Governance มี 5 ประการ

1. Accountability (นิน้า) แปลว่า ความน่าเชื่อถือและมีกฎเกณฑ์ชัดเจน
2. Transparency (ทั่วไป) แปลว่า ความโปร่งใส
3. Participation (ทั่วไป) แปลว่า การมีส่วนร่วม
4. Predictability (นิน้า) แปลว่า ความสามารถคาดการณ์ได้
5. ความสอดคล้องของ 4 หลักการข้างต้น

ตำราฝรั่ง อ่านแล้วน่าสนใจมาก แต่การนำไป (มา) ใช้กับการบริหารของเราอาจจะ
เหมาะในบางส่วนและจำเป็นต้องเพิ่มแนวคิดที่เราได้รับมาจากประสบการณ์การบริหารเพิ่มเติม
เข้าไป เพื่อมิให้มีผลสัมฤทธิ์ที่ดีที่สุดต่อการบริหารของเรา ผมมีความเห็นว่า

จะต้องพูดถึง **คุณธรรม ควบคู่กับ จริยธรรม**

จะต้องใช้ทั้ง 2 มุมมอง เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และเสริมซึ่งกันและกัน

รัฐธรรมนูญของเรา ฉบับปัจจุบัน มาตรา 77 บัญญัติว่า “รัฐต้องจัดให้มีแผนพัฒนา
การเมือง จัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรม ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
ข้าราชการและพนักงานหรือลูกจ้างอื่น ๆ ของรัฐเพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ
และเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่”

จากเงื่อนไขบังคับที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ รัฐบาลได้ออกพระราชกฤษฎีกาว่า
ด้วยหลักเกณฑ์และวิธีบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 “เพื่อเพิ่มพูนระบอบการรับผิดชอบ
ทางการเมืองการบริหารของหัวหน้าส่วนราชการ เพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผล คุณภาพการบริหาร
และความโปร่งใส เป็นการเปิดโอกาสให้สาธารณชนสามารถตรวจสอบผลงานของภาครัฐ
ได้”

ยิ่งไปกว่านั้น รัฐบาลได้กำหนดเป้าหมายไว้ 7 ประการ และการพัฒนาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายไว้ 5 ประการ (ขอไม่นำมากล่าว เพราะมีหลักฐานอ้างอิงแล้ว) ล้วนเป็นการแนะแนวทาง (guidance) ที่ดีมาก ถ้าภาครัฐทำได้สำเร็จประเทศของเราจะพัฒนาไปไกลมากทีเดียว จึงขอเอาใจช่วยให้สัมฤทธิ์ผล

การพูดถึงการบริหาร จำต้องพูดถึง ผู้บริหารด้วยเพราะเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันบางกรณีเป็นเรื่องเดียวกัน จริยธรรมของการบริหารภาครัฐจะไม่มีทางเกิดผลสำเร็จได้ถ้าผู้บริหารไม่มีจริยธรรม อนึ่ง การที่ประเทศต่าง ๆ ทั้งที่เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกายังให้ความสำคัญของจริยธรรม เพราะเชื่อว่า การบริหารที่ยึดหลักกฎหมายเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดี (Good Governance) ได้ และจริยธรรมของการบริหารงานภาครัฐ ย่อมนำไปใช้ในการบริหารงานภาคเอกชนได้ด้วย

การใช้จริยธรรม (และคุณธรรม) ในการบริหารงานภาครัฐ (และภาคเอกชน) ผู้บริหารจะต้องมีจิตสำนึกที่จะนำสิ่งที่ดีไปใช้ และขจัดสิ่งที่ไม่ดีให้หมดไป สิ่งเหล่านั้น คือ

1. **ความซื่อสัตย์** เป็นจริยธรรมทั้งของการบริหารภาครัฐและของผู้บริหาร ความซื่อสัตย์ในการบริหารงานคือความซื่อสัตย์ของผู้บริหาร ความซื่อสัตย์ไม่ได้หมายถึงการประพฤติปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น แต่ต้องถูกต้องตามจริยธรรมและศีลธรรมด้วย ความซื่อสัตย์มิได้หมายความว่าตนเองมีความซื่อสัตย์เท่านั้น แต่หมายถึง ต้องควบคุมให้คนรอบตัวเรามีความซื่อสัตย์ด้วย (Integrity – ทศพิชราชธรรม ข้อ 10 – อวิโรชนะ – ความไม่คลาดจากธรรม) การบริหารและผู้บริหารไม่ซื่อสัตย์ เพราะมีกิเลส (กิเลสต้องขจัดด้วย หิริโอตตปปะ) ก่อให้เกิดปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบ องค์กร องค์กรใด ผู้บริหารมีกิเลสต้องขจัดด้วย หิริโอตตปปะ

2. **กฎหมาย** เป็นที่ยอมรับกันว่า กฎหมายไม่สามารถอุดช่องโหว่การบริหารของผู้บริหารของผู้บริหารที่จะแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ กฎหมายวางมาตรฐานขั้นต่ำของการประพฤติชอบไว้เท่านั้น แต่มาตรฐานทางจริยธรรมในเรื่องการประพฤติชอบและความซื่อสัตย์นั้นสูงกว่ากฎหมาย ในบางเรื่องกฎหมายเขียนว่าไม่ผิด แต่เมื่อเอามาตรฐานทางจริยธรรมจับก็อาจถือว่าผิดได้ เช่น เรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflicts of interest) กฎหมายบัญญัติไว้เฉพาะเรื่องของตนเอง แต่ได้ห้ามไปถึงครอบครัวและญาติพี่น้อง จึงมีการกล่าวกันว่า กฎหมายบางฉบับไม่เป็นธรรม

3. **ความเป็นธรรม** บอกยากว่าความเป็นธรรม คืออะไร บ้างว่าความเป็นธรรมอยู่ที่กฎหมาย คำทำถูกกฎหมายก็ถือว่าเป็นธรรม (กล่าวแล้ว – กฎหมายบางฉบับไม่เป็นธรรม) บ้างว่า ความเป็นธรรมอยู่ที่จิตสำนึกของผู้บริหาร ก็ไม่น่าจะถูกนัก เพราะผู้บริหารลำเอียงได้ บ้างก็ว่า ถ้าคนส่วนใหญ่ได้ประโยชน์สูงสุด ถือว่าเป็นธรรม ผมมีความเห็นว่า ความเป็นธรรมของการบริหาร น่าจะหมายถึง การบริหารโดยให้โอกาสแก่คนยากจน คนด้อยโอกาส คนที่เสียเปรียบในสังคม ให้เขาเหล่านั้นสามารถพัฒนาฐานะทางเศรษฐกิจและสภาพทางสังคมสูงขึ้น อย่างมีหลักการและเหตุผล ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและมีความได้เปรียบอยู่แล้ว ควรจะต้องยอมเสียประโยชน์บ้าง รัฐธรรมนูญ ฉบับปัจจุบัน มาตรา 30 วรรค 4 บัญญัติว่า “มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกันกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม” (ยืนยันความเห็น) อนึ่ง ผมยังเห็นว่า **ในความเป็นธรรมต้องมีความยุติธรรมอยู่ด้วย**

ผู้บริหารจะต้องไม่ลู่แก่อำนาจ ใช้อำนาจเบียดเบียนผู้อื่น ใช้ช่องว่างของกฎหมายเพิ่มอำนาจให้ตนเอง ผู้บริหารจะต้องมีมาตรฐานการบริหารเพียง**มาตรฐานเดียว** ไม่ใช่มีสอง (หลาย) มาตรฐานเพื่อนำไปปฏิบัติต่างกรรมต่างวาระกัน (ญาติพี่น้อง คนใกล้ชิด) หรือไม่มีมาตรฐานเลย นี่จะทำอย่างไร ก็ทำเพราะมีอำนาจ

4. **ประสิทธิภาพ** เป็นเรื่องเข้าใจง่ายและเป็นจริยธรรมของการบริหารงาน ที่ถกเถียงกันเดียวกับเรื่องนี้ คือ ในตัวประสิทธิภาพเองอาจไม่สอดคล้องกับจริยธรรม กรณีนี้จะเลือกอะไร สำหรับผม ผมเลือกจริยธรรม เพราะผมเชื่อว่า เราสามารถหาหนทางที่จะให้ประสิทธิภาพไปด้วยกันได้กับจริยธรรม ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ความซื่อสัตย์ ความโปร่งใส หรือ ความเป็นธรรม

5. **ความโปร่งใส** เป็นเรื่องเข้าใจง่ายและเป็นจริยธรรมของการบริหารงาน เช่นเดียวกัน ปัจจุบันมีการเรียกร้องเรียกหาความโปร่งใกันมาก เพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการบริหารภาครัฐได้ เรามีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญและในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร บัญญัติให้รัฐเปิดเผยข้อมูลอันเป็นสาธารณะประโยชน์แก่ประชาชน การหลีกเลี่ยงไม่เปิดเผยข้อมูล ถือได้ว่า ขัดจริยธรรม

6. **ความมั่นคงของรัฐ** ผู้มีเกียรติอาจจะทงว่า ผมเอาเรื่องนี้มาพูดทำไม ไม่น่าจะเกี่ยวข้องกับจริยธรรมในการบริหารของภาครัฐ ขอชี้แจงว่า เราใช้จริยธรรมในการบริหารเพื่อ

ผลประโยชน์ของรัฐ ความมั่นคงของรัฐคือผลประโยชน์ของรัฐอย่างหนึ่ง การใช้จริยธรรมบริหารความมั่นคงอาจจะกระทบสิทธิเสรีภาพของประชาชน จึงจำเป็นต้องหาความสมดุลให้ได้ ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ยังคงมีอยู่ และอาจจะคงมีต่อไปอีกนาน เพราะผู้บริหารอาจจะยังหาความสมดุลไม่พบ

7. **ค่านิยม** เรื่องนี้มีผลกระทบโดยตรงต่อจริยธรรม ค่านิยมของคนไทยที่ชัดเจนในปัจจุบัน คือ ส่วนใหญ่ยังเชื่อว่า ความร่ำรวย สามารถสร้างชื่อเสียง เกียรติยศ และฐานะได้ จึงมีคนจำนวนไม่น้อยรีบสร้างความร่ำรวย โดยไม่แยแสต่อจริยธรรม และที่แปลกแต่จริง และเป็นอันตรายอย่างยิ่ง คือ เรามักจะนิยามยกย่องคนร่ำรวย ว่าเป็นคนดี น่าเคารพนับถือ โดยไม่ใส่ใจว่าเขาเหล่านั้นร่ำรวยมาด้วยวิธีใด และคิดหิมนคนจนต่าง ๆ นา ๆ (เหม็นสาบ มอซอ พุดไม่เพราะความรู้น้อย ไม่อยากคบค้าสมาคมด้วย ฯลฯ)

ผู้มีเกียรติ ครับ

ฟังผมพูดมาถึงตรงนี้ จะทราบได้ทันทีว่า ผมมิได้นำเสนอสิ่งใหม่เลย ที่ผมพูดมาทั้งหมดทุกท่านทราบคืออยู่แล้ว จึงไม่น่าจะเป็นการเพิ่มพูนความรู้แต่ประการใด ถ้าเป็นเช่นนั้น ก็โปรดคิด ว่า No news is good news ก็แล้วกัน

อย่างไรก็ตาม ขอนำสิ่งที่ผมคิดว่าไม่มีในตำรา มาเล่าสู่กันฟัง สิ่งนั้นคือ “ความรัก” มีคำกล่าวกันว่า **ความรักเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์** เป็นความปรารถนาดี เป็นความห่วงหาอาทร ใครก็ตามที่มีความรักย่อมมุ่งพยายามที่จะให้สิ่งที่เรารัก มีความสุข มีความเจริญ มีความมั่นคง เช่น ความรักของพ่อแม่ลูก ฯลฯ องค์การก็ทำนองเดียวกัน ถ้าเรารักองค์การ เราจะปรารถนาดี เราจะมุ่งมั่นเพื่อองค์การ เราจะมุ่งมั่นนำจริยธรรม (และคุณธรรม) ไปใช้ในการบริหารองค์การ มีคำกล่าวเป็นภาษาอังกฤษว่า “To Love is not to give , to love is to care” น่าจะให้ความกระจ่างชัดดี ผมขอยืนยันว่า จะทำการสิ่งใดถ้าเราไม่มีความรักในสิ่งนั้น ก็ป่วยการเปล่า ไม่มีทางสำเร็จ (การแก้ปัญหาคความยากจน) ถ้าท่านทั้งหลายชอบฟุตบอล จะจำได้ว่า เมื่อปีที่แล้วสโมสร Man U ชื่อคุณ Oayne Rooney นักฟุตบอลหนุ่มไปในราคา 23 ล้านปอนด์ Wenger (ชาวฝรั่งเศส) ซึ่งเป็นผู้จัดการทีม Arsenal ได้พุดถึงคุณ Rooney และวิเคราะห์เกี่ยวกับการเป็นนักฟุตบอลที่ดีว่านอกจากจะเก่งแล้ว ต้องฝึกฝนหนัก ๆ หลายอย่าง ตอนหนึ่ง คุณ Wenger กล่าวว่า “There is only one thing to be answered , how much do you love to play the game ? If you have that love then you can easily sacrifice the rest.” คำพุดนี้ น่าจะเสริมอิทธิฤทธิ์ของความรักได้ดี

ฉะนั้น จึงพอสรุปได้ว่า ผู้บริหารใดมีความรักองค์การของตน จะใช้จริยธรรมในการบริหารและจะได้รับผลสัมฤทธิ์เป็นเลิศ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชนานพระบรมราโชวาท เนื่องในวันราชการพลเรือน พ.ศ. 2548 ความตอนหนึ่งว่า “ข้าราชการผู้ปฏิบัติบริหารงานของแผ่นดิน จะต้องรู้ตระหนักในการเสียสละอันได้แก่การสละสำคัญสองประการคือ สละเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมที่ยิ่งใหญ่ และเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตัวประการหนึ่ง กับสละความคิดจิตใจที่ต่ำทรามต่าง ๆ อีกประการหนึ่ง จึงจะเป็นที่เชื่อถือไว้วางใจของคนทั้งปวง และสามารถดำรงตำแหน่งหน้าที่อย่างมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี และมีความมั่นคงตลอดไป”

ผมขออัญเชิญมาให้ท่านทั้งหลายได้ฟังอีกครั้งหนึ่ง

ผมเชื่อและมั่นใจอย่างยิ่งว่า ถ้าคนไทยรับพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสไว้เหนือเกล้าฯ และนำไปประพฤติปฏิบัติ การกระทำใด ๆ ย่อมบังเกิดผลดี ผลสำเร็จ เป็นคุณและเป็นประโยชน์แก่ประชาชนอย่างแท้จริง

ขอจบการบรรยาย และขอขอบคุณอธิการบดี คณบดี อีกครั้งหนึ่ง
